

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання курсової роботи
з навчальної дисципліни

«ЗЕМЛЕУСТРІЙ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання зі спеціальності 193 – Геодезія та землеустрій,
освітньо-професійна програма «Геодезія, картографія та землеустрій»)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2024

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Землеустрій» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 193 – Геодезія та землеустрій, освітньо-професійна програма «Геодезія, картографія та землеустрій») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. В. В. Касьянов. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. – 31 с.

Укладач канд. техн. наук, доц. В. В. Касьянов

Рецензент

С. Г. Нестеренко, кандидат технічних наук, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою земельного адміністрування та геоінформаційних систем, протокол № 12 від 15.06.2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ.....	5
2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	6
3 ЗМІСТ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ	9
3.1 Загальні відомості про земельну ділянку.....	9
3.2 Підстави надання земельної ділянки.....	10
3.3 Проєктування земельної ділянки та визначення (встановлення) меж земельної ділянки, обмежень щодо її використання	11
3.4 Складання планів та експлікації	14
3.5 Електронний документ та його характеристики	18
3.6 Погодження і затвердження документації із землеустрою.....	19
3.7 Виникнення права на земельну ділянку.....	24
3.8 Здійснення авторського нагляду за реалізацією заходів, передбачених документацією із землеустрою.....	26
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ВСТУП

Курсовий проєкт – це самостійне науково-практичне дослідження, що дає змогу оцінити якість знань студента, його вміння застосовувати ці знання на практиці.

Виконання курсового проєкту є важливою складовою частиною навчального процесу з підготовки бакалаврів напряму «Геодезія, картографія та землеустрій».

Мета розробки курсового проєкту – закріплення і поглиблення теоретичних знань, здобутих при вивченні курсу, освоєння методів виконання широкого кола землевпорядних робіт і оформлення відповідної технічної документації, формування вміння застосовувати знання у практичному вирішенні питань кадастрової реєстрації.

Курсовий проєкт кожен студент виконує самостійно на конкретному (індивідуальному) об'єкті.

У процесі розробки курсового проєкту студент має здійснити аналіз об'єкту, застосовуючи набуті знання нормативно-правової бази, виконати процедуру оформлення права власності (користування) земельної ділянки, підготувати правовстановлюючі документи на земельну ділянку та скласти електронний документ.

Виконання курсового проєкту має сприяти глибшому засвоєнню студентами дисципліни «Землеустрій», спонукає ґрунтовно вивчати законодавчі акти з питань землеустрою, земельного кадастру, а також спеціальні наукові видання.

У процесі виконання курсового проєкту студент має користуватися спеціальною літературою, самостійно її аналізувати й узагальнювати, показати вміння вирішувати завдання та застосовувати теоретичні положення щодо конкретних питань землеустрою.

1 СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Курсовий проєкт складається з таких елементів: титульний аркуш; реферат; зміст; перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів; вступ; основна частина; висновки; перелік посилань; додатки.

Реферат. Безпосередньо за титульним аркушем розміщують реферат. Реферат складається з основного тексту й переліку ключових слів.

Основний текст реферату (обсягом не більше 500 слів) містить стислі відомості про:

- обсяг курсового проєкту, кількість частин, ілюстрацій, таблиць, додатків, джерел згідно з переліком посилань (усі відомості наводять, включаючи додатки);
- об'єкт, мета, методи та результати проєктування;
- основні характеристики та показники проєкту.

Після тексту реферату (у нижній частині сторінки) розміщують ключові слова, тобто слова, що є визначальними для розкриття суті курсового проєкту.

Перелік ключових слів містить від 5 до 15 слів (словосполучень), надрукованих великими літерами в називному відмінку в рядок через коми.

Зміст. Безпосередньо після реферату, починаючи з нової сторінки, розташовують зміст (дод. А) із вказаними початковими номерами сторінок.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.

У переліку, який починають з нової сторінки, пояснюють усі прийняті в курсовому проєкті малопоширені умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни. Незалежно від цього за першої появи цих елементів у тексті наводять їх розшифровку. Не допускається введення власних скорочень.

Перелік треба розташовувати стовпцем. Ліворуч в алфавітному порядку наводять умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни, праворуч – їх детальну розшифровку.

Вступ. У вступі, розташованому на окремій сторінці, коротко викладають підставу для виконання, мету і задачі курсового проєкту.

Основна частина. В основній частині розкривають суть курсового проєкту, тобто викладають відомості про теорію, нормативні вимоги, методи розробки й отримані результати. Докладніше про відомості, які подаються в основній частині, йдеться у розділі 3.

Висновки. У висновках наводять оцінку одержаних результатів роботи, розміщуючи їх після викладення основної частини, починаючи з нової сторінки.

Перелік посилань. Перелік джерел, на які є посилання в основній

частині звіту, наводять у кінці курсового проєкту, починаючи з нової сторінки.

У відповідних місцях тексту мають бути посилання.

Бібліографічні описи в переліку подають у порядку, за яким вони вперше згадуються в тексті. Порядкові номери описів у переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання). Посилання на джерела потрібно зазначити порядковим номером за переліком посилань, виділеним квадратними дужками.

При посиланні на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки, зазначають їх номери.

Бібліографічні описи посилань у переліку наводять відповідно до чинного стандарту з бібліотечної та видавничої справи.

Додатки. У додатках вміщують матеріал, який не може бути послідовно розміщений в основній частині проєкту через великий обсяг або способи відтворення. Додатки слід оформлювати як продовження курсового проєкту на його наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті.

Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої і розташований симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Додатки повинні мати спільну з письмовою роботою наскрізну нумерацію сторінок.

2 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Курсовий проєкт оформлюють на одному боці аркуша сторінки формату А4, використовуючи шрифт *Times New Roman* чорного кольору, розміром 14 pt з інтервалом 1,5. Абзац становить 12,5 мм. Текст на аркуші розміщують, додержуючись таких розмірів берегів: верхній і нижній – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 10 мм.

Помилки, описки й графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинним способом або від руки. Виправлене повинно бути чорного кольору. Власні назви наводять мовою оригіналу. Сторінки слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту курсового проєкту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок письмової роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють.

Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок звіту.

Нумерація розділів та підрозділів. Розділи та підрозділи нумерують арабськими цифрами. Розділи мають порядкову нумерацію в межах викладення суті курсового проєкту і позначаються арабськими цифрами без крапки.

Підрозділи мають порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять.

Розділи й підрозділи повинні мати заголовки. Заголовки розділів розташовують посередині рядка і друкують великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів починають з абзацного відступу і друкують маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовок розділу не допускається. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути два рядки.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Ілюстрації. Ілюстрації слід розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у звіті.

Фотознімки, які розміром менші за формат А4, мають бути наклеєні на аркуш білого паперу формату А4.

Ілюстрація позначається словом «Рисунок__», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Рисунок 3.1 – Ситуаційна схема».

Нумерують ілюстрації арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рис. 3.2 – це другий рисунок третього розділу.

Таблиці. Цифровий матеріал оформляють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті.

Таблиці нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією в

межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених точкою, наприклад, таблиця 2.1 – це перша таблиця другого розділу.

Назву таблиці друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово «Таблиця» вказують один раз зліва над першою частиною таблиці, над іншими пишуть: «Продовження таблиці __» із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

Переліки. Переліки можуть бути наведені всередині тексту. Перед переліком ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс. Перелік друкують малими літерами з абзацного відступу.

Формули й рівняння. Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки. Формули й позначення по тексту обов'язково набирати за допомогою *Equation Editor* – редактора формул *Word*, а не у текстовому режимі.

Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули і рівняння (за винятком наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою. Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта потрібно давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом.

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули чи рівняння на знакові операції

множення, застосовують знак «×».

Формули, що йдуть одна за одною й не розділені текстом, відокремлюють комою.

3 ЗМІСТ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Земельно-кадастрові роботи щодо оформлення прав на земельну ділянку включають такі заходи:

– проведення підготовчих робіт; погодження та встановлення або відновлення меж земельних ділянок у натурі (на місцевості);

– виконання особливих умов щодо формування територій та встановлення меж;

– виконання кадастрових зйомок земельних ділянок; складання кадастрових планів; виготовлення документів, які посвідчують права на землю та державну реєстрацію; видачу документів, які посвідчують права на землю.

3.1 Загальні відомості про земельну ділянку

До основних відомостей про земельну ділянку відносять відомості про назву, мету використання, місце розташування та адресу, власника та користувача, наявність обмежень, обтяжень та сервітутів.

У цьому розділі викладають і обґрунтовують проектне рішення щодо встановлених меж земельної ділянки. Описують конфігурацію, рельєф, експозицію схилу та орієнтовний нахил ділянки, під'їзди (назву вулиці, проїзду, автошляху до ділянки). Описують суміжні землекористування.

Таблиця 3.1 – Каталог координат поворотних точок меж

Назва точки	Координати, м	
	X	Y
–	–	–

Вихідним картографічним документом є топографічний план масштабу 1:500 з нанесеними межами земельної ділянки, запропонованої до відведення.

Координати поворотних точок меж земельної ділянки та контурів угідь (табл. 3.1) визначають графічним способом. Вказують систему координат.

Складають схему контурів, на якій підписують назви всіх точок з таблиці 3.1. За наявності в межах земельної ділянки будівель і споруд, складають їх

опис за матеріалами польового обстеження. Обов'язково вказують власника та документ, який підтверджує це право. Вказують функціональне призначення будівель на цей час, рік прийняття в експлуатацію та назву документа, який це підтверджує.

Якщо будівля (споруда) належить кільком власникам на правах спільної часткової власності чи перебуває у спільному частковому користуванні, необхідно вказати розмір частки власності кожного з них, або розмір часток, якими вони користуються.

Відповідно до Класифікації видів цільового призначення земель (КВЦПЗ), за даними свідоцтва ЄДРПОУ (дані коду розділу КВЕД), визначають, куди віднесено земельну ділянку (код розділу, підрозділу та секції КВЦПЗ, назву виду цільового призначення земель) і вказують код розділу, підрозділу та секції КВЦПЗ (цифрове значення коду).

3.1 Підстави надання земельної ділянки

Статтею 123 Земельного кодексу України регламентований порядок надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування. Надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування здійснюється Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування.

Рішення зазначених органів приймається на підставі проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок у разі:

- надання земельної ділянки із зміною її цільового призначення;
- формування нових земельних ділянок.

Надання у користування земельної ділянки в інших випадках здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо складання документа, що посвідчує право користування земельною ділянкою.

Особа, зацікавлена в одержанні у користування земельної ділянки із земель державної або комунальної власності за проєктом землеустрою щодо її відведення, звертається з клопотанням про надання дозволу на його розробку до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, які відповідно до повноважень, визначених статтею 122 Кодексу, передають у власність або користування такі земельні ділянки.

У клопотанні зазначаються орієнтовний розмір земельної ділянки та її цільове призначення. До клопотання додаються вкопійювання з кадастрової карти (плану) або інші графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце

розташування та розмір земельної ділянки, письмова згода землекористувача, засвідчена нотаріально (у разі вилучення земельної ділянки).

Відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування в межах їх повноважень у місячний строк розглядає клопотання і дає дозвіл на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надає мотивовану відмову у його наданні. Підставою відмови у наданні такого дозволу може бути лише невідповідність розташування земельної ділянки вимогам законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, а також генеральних планів населених пунктів, іншої містобудівної документації, схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проєктів землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів, затверджених у встановленому законом порядку.

Забороняється відмова у наданні дозволу на розробку проєкту землеустрою щодо відведення земельних ділянок, місце розташування об'єктів на яких погоджено відповідним органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування згідно із статтею 151 цього Кодексу.

Умови і строки розроблення проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок визначаються договором, укладеним замовником з виконавцем цих робіт відповідно до типового договору. Типовий договір на розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки затверджується Кабінетом Міністрів України.

3.2 Проєктування земельної ділянки та визначення (встановлення) меж земельної ділянки, обмежень щодо її використання

Встановленню меж земельної ділянки передують підготовчі роботи. По-перше, перевіряють побажання майбутніх землевласників на відповідність їх вимогам законодавства і технічним землепорядним настановам. При наявності проєкту будівництва, визначають його відповідність існуючим умовам.

Під час польового обстеження місцевих умов збирають інформацію щодо суміжних власників землі й землекористувачів по тих зовнішніх межах, до яких буде примикати проєктна земельна ділянка. Важливим є виявлення існуючих земельних та майнових спорів щодо об'єкту обстеження, а також чи знаходяться зазначені земельні ділянки під заставою і на яких умовах (з якою установою, на який строк і на яку суму укладено іпотечний договір, чи відбулася його реєстрація, чи накладені заборони на відчуження, інші обмеження, установлені законом або договором).

Виконуючи кадастрову зйомку, звертають увагу на наявність будь-яких

інженерних мереж (та інших режимних об'єктів), визначають їх характеристики, відомчу приналежність і розміри охоронних зон.

У результаті аналізу даних, зібраних під час підготовчих робіт, приймають проєктне рішення щодо межі земельної ділянки та меж зон обмеженого використання.

Після погодження проєкту в установленому порядку виконують перенесення меж в натуру зі складанням відповідного акту.

Механізм встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками визначає Інструкція про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками [15]. Встановлення (відновлення) меж земельної ділянки здійснюється з метою визначення в натурі (на місцевості) метричних даних земельної ділянки, у тому числі місцеположення поворотних точок її меж та їх закріплення межовими знаками.

Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється на підставі розроблених та затверджених відповідно до статті 186 Земельного кодексу України [1]:

- технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) – у разі, коли власнику (користувачу) земельної ділянки видано документ, що посвідчує право на земельну ділянку, без виносу меж такої ділянки в натуру (на місцевість) та закріплення їх межовими знаками;

- технічної документації із землеустрою щодо складання документів, що посвідчують право на земельну ділянку, у тому числі при поділі чи об'єднанні земельних ділянок (частини перша та друга статті 56 Закону України «Про землеустрій» [3]) або проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (частина третя статті 56 Закону України «Про землеустрій» [3]) – при передачі земельної ділянки у власність (користування) із земель державної та комунальної власності, а також із земель приватної власності у разі зміни її меж або цільового призначення при поділі чи об'єднанні земельних ділянок перед заповненням бланка державного акта на право власності на земельну ділянку або бланка державного акта на право постійного користування земельною ділянкою.

Документація із землеустрою щодо встановлення меж житлової та громадської забудови розробляється у складі генерального плану населеного пункту, проєктів розподілу територій і є основою для встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості).

Комплекс робіт із встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) включає: підготовчі роботи, топографо-геодезичні, картографічні

роботи та роботи із землеустрою, камеральні роботи, складання і оформлення матеріалів технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), а також встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками.

Підготовчі роботи включають збір та аналіз виконавцем наявних документації із землеустрою, матеріалів інвентаризації земель, планово-картографічних матеріалів, правових підстав надання земельної ділянки у власність (користування), відомостей про наявність спірних питань щодо меж земельної ділянки, переліку обмежень у використанні земельної ділянки і наявних земельних сервітутів, списків координат пунктів державної геодезичної мережі.

Виконавці для спрощення створення зйомочної основи, необхідної для виконання робіт із встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), можуть отримувати у встановленому законодавством порядку:

- відомості про наявні пункти державної геодезичної мережі та геодезичних мереж згущення з Державного картографо-геодезичного фонду у відповідній системі координат;
- каталоги координат та вкопювання з чергового кадастрового плану в актуальному стані.

Камеральні роботи виконуються для опрацювання даних, отриманих у результаті проведених топографо-геодезичних робіт, робіт із землеустрою та складання технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) включає:

- пояснювальну записку, яка містить опис місця розташування земельної ділянки, відомості про власника (користувача) земельної ділянки, відомості про виконавця (виконавців), реквізити відповідних ліцензій, необхідних для виконання робіт, відомості про власників (користувачів) суміжних земельних ділянок, стислий опис виконаних робіт;
- технічне завдання на встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);
- копію документа, що посвідчує фізичну особу, або копію свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи;
- копію документа, що посвідчує право на земельну ділянку;
- матеріали польових топографо-геодезичних робіт;
- план меж земельної ділянки, складений за результатами кадастрової зйомки, на якому відображаються зовнішні межі земельної ділянки із

зазначенням власників (користувачів) суміжних земельних ділянок, усі поворотні точки меж земельної ділянки, лінійні проміри між точками помежах земельної ділянки, межі вкраплених земельних ділянок із зазначенням їх власників (користувачів). На бажання замовника замість плану меж земельної ділянки може складатися кадастровий план земельної ділянки;

- перелік обмежень у використанні земельної ділянки і наявні земельні сервітути;

- у разі необхідності документ, що підтверджує повноваження особи діяти від імені власника (користувача) земельної ділянки при встановленні меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);

- акт прийомки-передачі межових знаків на зберігання, який включається до документації із землеустрою після виконання робіт із встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками.

Межі земельної ділянки в натурі (на місцевості) закріплюються межовими знаками, відповідно до інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками [15].

3.3 Складання планів та експлікації

Формування земельних ділянок і посвідчення прав на них пов'язане з визначенням просторових координат меж кожної ділянки з прив'язкою їх до державної геодезичної мережі і проводиться відповідно до діючого законодавства України [1–3, 6, 8].

План земельної ділянки – графічне зображення, що відображає місцезнаходження, зовнішні межі земельної ділянки та межі земель, обмежених у використанні і обмежених (обтяжених) правами інших осіб (земельних сервітутів), а також розміщення об'єктів нерухомого майна, природних ресурсів на земельній ділянці [3].

Геодезичною основою кадастрових зйомок земельних ділянок є пункти державної геодезичної мережі триангуляції і полігонометрії, а також геодезичної мережі згущення.

Точність виконання кадастрових зйомок визначається необхідністю визначення облікової одиниці площі земельної ділянки – для міст республіканського і обласного підпорядкування – 1 м² (0,000 1 га).

Кадастрові плани земельних ділянок у містах складають у масштабі 1:500.

Перенесення в натуру (на місцевість) або відновлення всіх поворотних точок меж земельної ділянки здійснюється геодезичними методами з прив'язкою не менше двох характерних закріплених поворотних точок до пунктів державної геодезичної мережі [15].

Здійснюється кадастрова зйомка земельної ділянки з наступним вирахуванням координат поворотних точок меж і площі ділянки. За результатами виконаних робіт складається кадастровий план земельної ділянки. Кадастрова карта (план) – графічне зображення, що містить відомості про об'єкти Державного земельного кадастру [2].

На **кадастровому плані** земельної ділянки відображаються:

а) зовнішні межі земельної ділянки з описом суміжних суб'єктів права на землю, номерами точок повороту межі, а також промірами (з точністю до 1 см) між сусідніми точками. Якщо межа проходить по паркану, вказується тип огорожі. при проходженні межі по берегу річки, штучної водойми, канами, каналу, а також лісу, інших насаджень тощо, про це зазначається в кадастровому плані;

б) усі будинки, будівлі, споруди з відображенням їх поверховості, типу матеріалів стін. Будинки, будівлі, споруди нумеруються. Складається і відображається на легенді кадастрового плану «Експлікація будинків, будівель і споруд»;

в) елементи твердого покриття з вказівкою на його тип (асфальтне, бетонне, гравійне тощо);

г) зелені насадження, газони;

д) землі сторонніх власників та землекористувачів. Якщо проміри між точками повороту їх межі неможливо відобразити безпосередньо на плані, складається відповідна «Таблиця довжини мір ліній між точками повороту межі сторонніх власників землі й землекористувачів», яка відображається в легенді кадастрового плану;

е) опис зовнішніх меж;

ж) масштаб плану;

и) ситуаційний план;

к) назва плану, належність земельної ділянки, адреса;

л) кадастровий номер: існуючий, попередній та суміжних земельних ділянок (за наявності);

м) експлікація земельних угідь.

Щодо забудованої земельної ділянки в експлікації земельних угідь відображають землі під одноповерховою та багатоповерховою забудовою, під тимчасовою забудовою, під спорудами, під проїздами, проходами та площадками з твердим покриттям, під деревними і чагарниковими

насадженнями, а також під іншим покривом.

Креслення контурів. На кресленні контурів показують лише межі самої земельної ділянки та межі її угідь (рис. 3.1). Підписують номери контурів, які повинні співпадати з номерами угідь у таблицях 3.2 і 3.3.

План зовнішніх меж земельної ділянки складають у масштабі, який забезпечує максимально повне відображення ділянки в полях, що визначені у відповідному бланку.

Межі земельної ділянки позначають суцільними лініями чорного кольору, у тому числі ті, які збігаються з берегами річок, озер, каналів, лісових насаджень тощо.

Великими буквами українського алфавіту позначають місця примикання меж сусідніх землеволодінь і землекористувань. Позначають напрям проходження цих меж.

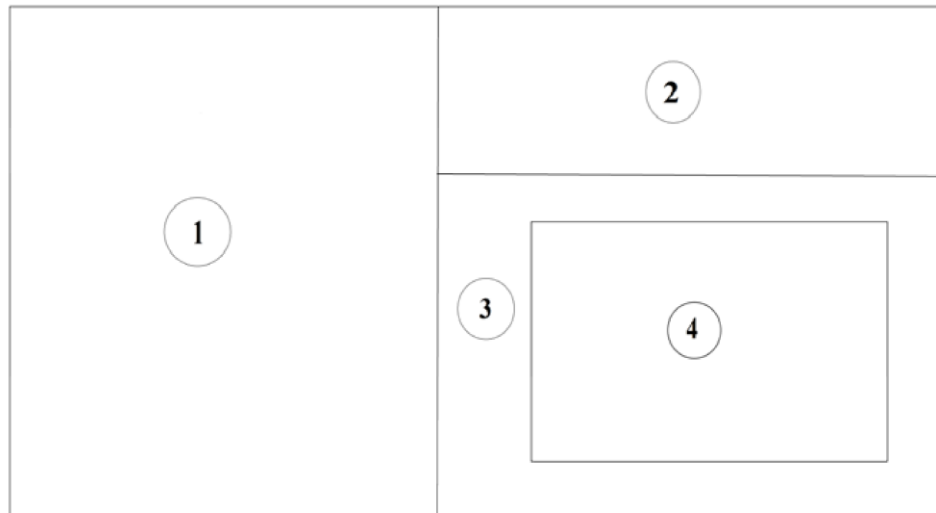

Рисунок 3.1 – Креслення контурів

На вільному від креслення місці складають опис меж.

Позначають місця установки межових знаків, лінійні проміри між ними.

Виконують нумерацію цих межових знаків. Допускається винесення нумерації межових знаків і лінійних промірів на вільне місце.

Викреслюють межі вкраплених сторонніх землеволодінь і землекористувань, складають їх список.

Вказують, у якому масштабі складено план меж земельної ділянки. Над кресленням проставляють кадастровий номер земельної ділянки.

Вирахування площ. У результаті вивчення плану землекористування визначають склад угідь у межах земельної ділянки. Складають креслення

контурів. Всім контурам присвоюють порядковий номер, який підписують на кресленні та записують у спеціальну відомість (табл. 3.2). Площі угідь обчислюють аналітичним способом з використанням сучасного програмного забезпечення.

Таблиця 3.2 – Відомість вирахування площ угідь у розрізі землевласників (землекористувачів)

Номер контуру	Угіддя	Площа, га
42. Землі, які використовуються в комерційних цілях		0,015 7
1	42.1. Капітальна одноповерхова	0,008 5
2	42.5. Під проїздами, проходами та майданчиками	0,007 2

Контури земельних угідь групують за видами, характером використання земельних угідь та у відповідній послідовності записують у відомість (табл. 3.3).

Далі підраховують суму площ земельних угідь, яка повинна співпадати із загальною площею земельної ділянки.

Таблиця 3.3 – Поконтурна відомість землекористування

№ з/п	Угіддя	Номер контурів	Площа контурів, га	Всього, га
42. Землі, які використовуються в комерційних цілях				
1	42.1. Капітальна одноповерхова	1	0,008 5	
				0,008 5
2	42.5. Під проїздами, проходами та площадками	2	0,007 2	
				0,007 2
			Всього	0,015 7

Складання експлікації. За результатами вирахування площ контурів складають експлікацію земельних угідь.

В експлікації вказують земельні угіддя, які зображено на кресленні контурів, та їх площу. Як правило, площу вказують у гектарах.

3.4 Електронний документ та його характеристики

Порядком ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051 [12], визначена процедура та вимоги щодо ведення Державного земельного кадастру, згідно з положеннями якого встановлено вимоги до змісту, структури і технічних характеристик електронного документа.

Ці вимоги встановлюють порядок оформлення електронного документа, що містить відомості про результати робіт із землеустрою та оцінки земель в електронному вигляді (електронного документа), який формується з метою внесення даних до Державного земельного кадастру, а також визначають набір базових лексичних та синтаксичних правил для створення електронного документа.

Електронний документ – електронний файл уніфікованої форми для обміну інформацією, яка використовується під час ведення Державного земельного кадастру і виконання топографо-геодезичних робіт, робіт із землеустрою та оцінки земель.

Зміст електронного документа формується на основі відомостей, що містяться у паперових документах, складених виконавцями робіт.

До електронного документа вноситься інформація про таке:

- результати та виконавців робіт із землеустрою та оцінки земель, топографо-геодезичних робіт;
- об'єкти Державного земельного кадастру;
- суб'єктів земельних відносин.

Базовими елементами формування електронного документа є геодезичні дані (координати точок повороту меж контуру об'єкта Державного земельного кадастру), які забезпечують просторову основу інших відомостей електронного документа і можливість їх використання у Державному земельному кадастрі.

Формат електронного документа визначає метамову, на основі якої визначаються специфічні, предметно-орієнтовані схеми даних для кожного виду документації із землеустрою та оцінки земель.

Виконавець робіт заповнює ті елементи електронного документа, щодо яких він розробляє документацію із землеустрою або оцінки земель відповідно до укладених договорів.

Електронний документ створюється у вигляді файла формату *XML* у кодуванні *Unicode* (UTF-8) та повинен бути коректним (well-formed) та валідним (valid).

Файл складається з текстових рядків, що містять елементи та атрибути, а

також їх значення. Назви елементів та атрибутів складаються з англійських літер. Типи елементів можуть бути простими (simple type) або комплексними (complex type). Комплексні типи як сукупність вкладених простих та комплексних типів описуються окремими таблицями.

Структура електронного документа складається із службової та інформаційної частин.

Службова частина (AdditionalPart) використовується для формування і обміну інформацією про реквізити електронного документа та виконавцяробіт і складається з таких елементів:

- інформації про електронний документ;
- інформації про осіб, які сформували, здійснили коригування даних електронного документа.

Інформаційна частина (InfoPart) використовується для обміну інформацією про об'єкти Державного земельного кадастру та їхні метричні відомості, які містять:

- метричну інформацію електронного документа;
- територіальну зону (групи об'єктів Державного земельного кадастру);
- кадастрову зону;
- кадастровий квартал.

3.5 Погодження і затвердження документації із землеустрою

Розгляд і затвердження землевпорядної документації проводиться в такому порядку:

а) прогнозні матеріали, техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель і схеми землеустрою після погодження їх у встановленому порядку розглядаються і затверджуються відповідними органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування;

б) проекти створення нових землеволодінь і землекористувань після погодження їх у встановленому порядку розглядаються і затверджуються відповідними органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування;

в) проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок погоджуються в порядку, встановленому цим Кодексом, і затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, які відповідно до повноважень, встановлених цим Кодексом, розпоряджаються земельними ділянками або приймають рішення про зміну їх

цільового призначення;

г) проекти землеустрою сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, особистих селянських, фермерських господарств після погодження їх із сільськими, селищними, міськими радами або районними державними адміністраціями розглядаються і затверджуються власниками землі або землекористувачами;

д) робочі землевпорядні проекти, пов'язані з упорядкуванням, докорінним поліпшенням та охороною земель, раціональним їх використанням, після погодження їх у встановленому порядку розглядаються і затверджуються замовниками цих проєктів.

Зміни до землевпорядних проєктів та інших матеріалів з питань землеустрою вносяться за рішенням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або власників землі та землекористувачів, які затвердили ці проєкти.

Прогнозні матеріали використання і охорони земель, проекти землеустрою, матеріали державного земельного кадастру, проекти з питань використання і охорони земель, реформування земельних відносин, а також техніко-економічні матеріали обґрунтувань використання і охорони земель підлягають державній експертизі, яка здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин відповідно до закону [6].

Стаття 186-1 [1] містить визначені повноваження органів виконавчої влади в частині погодження проєктів землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

Зокрема, проєкт землеустрою щодо відведення земельних ділянок усіх категорій та форм власності підлягає обов'язковому погодженню з територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері земельних відносин.

Проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки у межах населеного пункту або земельної ділянки за межами населеного пункту, на якій розташовано об'єкт будівництва або планується розташування такого об'єкта, подається також на погодження до органу містобудування та архітектури.

Проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки:

– природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, земельної ділянки, розташованої на території чи в межах об'єкта природно-заповідного фонду або в межах прибережної захисної смуги, підлягає також погодженню з природоохоронним органом;

– історико-культурного призначення земельної ділянки, розташованої на території історичних ареалів населених місць, земельної ділянки, на якій

розміщені об'єкти культурної спадщини, підлягає також погодженню з органом охорони культурної спадщини;

– лісогосподарського призначення підлягає також погодженню з органом лісового господарства;

– водного фонду підлягає також погодженню з органом водного господарства.

Розробник подає на погодження до відповідного територіального органу центрального органу виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері земельних відносин, оригінал проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, а до органів виконавчої влади, зазначених у частинах другій і третій цієї статті, – завірені ним копії проєкту.

Органи виконавчої влади, зазначені в частинах першій–третьій цієї статті, зобов'язані протягом десяти робочих днів з дня одержання проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки (копії такого проєкту) безоплатно надати свої висновки про його погодження або відмову в такому погодженні.

Підставою для відмови у погодженні проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки може бути лише невідповідність його положень вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, документації із землеустрою або містобудівній документації.

У разі, якщо проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки підлягає обов'язковій державній експертизі землевпорядної документації, погоджений проєкт подається замовником або розробником до центрального органу виконавчої влади, що здійснює реалізацію державної політики у сфері земельних відносин, або його територіального органу для здійснення такої експертизи.

Якщо місце розташування об'єкта, розміри і межі земельної ділянки, що пропонується до вилучення (викупу), та умови вилучення (викупу) цієї ділянки погоджені з вимогами статті 151 Кодексу [1], які під час розроблення проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки не змінилися, проєкт погодження не потребує.

Відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування у двотижневий строк з дня отримання проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки, а в разі необхідності здійснення обов'язкової державної експертизи землевпорядної документації згідно із законом – після отримання позитивного висновку такої експертизи, приймає рішення про надання земельної ділянки у користування.

Якщо земельна ділянка надається у користування за погодженням із Верховною Радою України, погоджений проєкт землеустрою щодо відведення

земельної ділянки подається до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, які із своїми пропозиціями та позитивним висновком державної експертизи землевпорядної документації подають зазначений проєкт до Кабінету Міністрів України, який розглядає ці матеріали та подає їх до Верховної Ради України для прийняття відповідного рішення.

Якщо земельна ділянка надається у користування за рішенням Кабінету Міністрів України або за погодженням з Кабінетом Міністрів України, погоджений проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки подається відповідно до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, які розглядають його і в місячний строк подають зазначений проєкт із своїми пропозиціями та позитивним висновком державної експертизи землевпорядної документації до Кабінету Міністрів України для прийняття відповідного рішення.

Якщо земельна ділянка надається у користування Верховною Радою Автономної Республіки Крим, погоджений проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки (а у разі необхідності здійснення обов'язкової державної експертизи землевпорядної документації згідно із законом – після отримання позитивного висновку державної експертизи) подається до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, яка розглядає його і в місячний строк подає зазначений проєкт із своїми пропозиціями до Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Рішенням про надання земельної ділянки у користування за проєктом землеустрою щодо її відведення здійснюються:

- затвердження проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки;
- вилучення земельних ділянок у землекористувачів із затвердженням умов вилучення земельних ділянок (у разі необхідності);
- надання земельної ділянки особі у користування з визначенням умов її використання і затвердженням умов надання, у тому числі (у разі необхідності) вимог щодо відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

У разі надання земельних ділянок державної власності у постійне користування підприємствам, установам, організаціям комунальної власності одночасно здійснюється передача земельних ділянок державної власності у комунальну власність і навпаки.

На підставі рішення про передачу будівлі, споруди, іншого об'єкта нерухомого майна державної власності у комунальну власність приймається рішення про передачу у комунальну власність земельної ділянки, на якій

розміщений об'єкт передачі.

На підставі рішення про передачу будівлі, споруди, іншого об'єкта нерухомого майна комунальної власності у державну власність, також передається у державну власність земельна ділянка, на якій розміщений об'єкт передачі.

Підставою відмови у затвердженні проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки може бути лише його невідповідність вимогам законів та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Відмова органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування у наданні земельної ділянки у користування або залишення клопотання без розгляду можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється на підставі рішення відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування згідно з їхніми повноваженнями, визначеними статтею 122 Кодексу [6], чи договору купівлі-продажу права оренди земельної ділянки (у разі продажу права оренди) шляхом укладення договору оренди земельної ділянки чи договору купівлі-продажу права оренди земельної ділянки.

Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами проведення земельних торгів, крім випадків, установлених частинами другою, третьою ст. 134 Кодексу [6].

Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, громадянам, юридичним особам, визначеними частинами другою, третьою статті 134 Кодексу, здійснюється в порядку, встановленому статтею 123 Кодексу.

Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, здійснюється за договором оренди між власником земельної ділянки і орендарем. Підставою для укладення договору оренди може бути цивільно-правовий договір про відчуження права оренди.

Право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав.

3.6 Виникнення права на земельну ділянку

Статтями 125 і 126 Кодексу [6] передбачено, що право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки виникають з моменту державної реєстрації цих прав. Право власності, користування земельною ділянкою оформлюється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [8].

Державна реєстрація прав та їх обтяжень проводиться в такому порядку (ст. 15):

- 1) прийняття і перевірка документів, що подаються для державної реєстрації прав та їх обтяжень, реєстрація заяви;
- 2) встановлення факту відсутності підстав для відмови в державній реєстрації прав та їх обтяжень, зупинення розгляду заяви про державну реєстрацію прав та/або їх обтяжень;
- 3) прийняття рішення про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, відмову в ній або зупинення державної реєстрації;
- 4) внесення записів до Державного реєстру прав;
- 5) видача свідоцтва про право власності на нерухоме майно у випадках, встановлених статтею 18 Закону [8];
- 6) надання витягів з Державного реєстру прав про зареєстровані права та/або їх обтяження.

Свідоцтво про право власності на нерухоме майно, що підтверджує виникнення права власності при здійсненні державної реєстрації прав на нерухоме майно, видається:

- 1) фізичним та юридичним особам на новозбудовані, реконструйовані об'єкти нерухомого майна;
- 2) членам житлового, житлово-будівельного, дачного, гаражного чи іншого відповідного кооперативу, які повністю внесли свої пайові внески;
- 3) юридичним особам у разі внесення до статутного фонду (статутного або складеного капіталу) об'єктів нерухомого майна їх засновниками (учасниками);
- 4) фізичним особам та юридичним особам, які в разі ліквідації (реорганізації) юридичної особи отримали у власність у встановленому законодавством порядку нерухоме майно юридичної особи, що ліквідується (реорганізується);
- 5) фізичним особам та юридичним особам, що вийшли зі складу засновників (учасників) юридичної особи за рішенням органу, уповноваженого

на це установчими документами, отримали у власність об'єкт нерухомого майна, переданий їм;

б) реабілітованим громадянам, яким повернуто у власність належні їм об'єкти нерухомого майна;

7) у разі виділення окремого об'єкта нерухомого майна зі складу об'єктанерухомого майна, що складається із двох або більше об'єктів;

8) фізичним та юридичним особам на об'єкти нерухомого майна, які в установленому порядку переведені з житлових у нежитлові і навпаки;

9) фізичним та юридичним особам у разі безоплатної передачі їм земельної ділянки із земель державної чи комунальної власності за рішеннями органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;

10) в інших випадках, встановлених законом.

Свідоцтво про право власності на нерухоме майно підписується державним реєстратором і засвідчується печаткою.

Державна реєстрація прав проводиться на підставі:

1) договорів, укладених у порядку, встановленому законом;

2) свідоцтв про право власності на нерухоме майно, виданих відповідно до вимог Закону [8];

3) свідоцтв про право власності, виданих органами приватизації наймачам житлових приміщень у державному та комунальному житловому фонді;

4) державних актів на право власності або постійного користування на земельну ділянку у випадках, встановлених законом;

5) рішень судів, що набули чинності;

б) інших документів, що підтверджують виникнення, перехід, припинення прав на нерухоме майно, поданих органу державної реєстрації прав разом із заявою.

Державна реєстрація обтяжень здійснюється на підставі:

1) встановленої законом заборони користування та/або розпорядження нерухомим майном;

2) рішень судів, що набули чинності;

3) постанови органів досудового слідства, державного виконавця про накладення арешту на нерухоме майно;

4) накладення заборони на відчуження нерухомого майна нотаріусом;

5) рішення органу місцевого самоврядування про віднесення об'єктів нерухомого майна до застарілого житлового фонду;

б) інших актів відповідних державних органів та посадових осіб згідно із законом;

7) договорів, укладених у порядку, встановленому законом.

Договір оренди земельної ділянки складають відповідно до Постанови [11].

3.7 Здійснення авторського нагляду за реалізацією заходів, передбачених документацією із землеустрою

Статтею 64 Закону України «Про землеустрій» [3] передбачений авторський нагляд за виконанням проєктів землеустрою, який здійснюється розробниками документації із землеустрою і передбачає перевірку повноти та якості виконання заходів, окремих рішень, передбачених цією документацією, а також вимог нормативно-правових актів з питань здійснення землеустрою. Окремо у ст. 28 закону [3] також передбачено право розробників здійснювати авторський нагляд за реалізацією заходів, передбачених документацією із землеустрою.

Строки здійснення авторського нагляду за виконанням проєктів землеустрою визначаються відповідно до графіка реалізації проєкту землеустрою. Результати, одержані під час авторського нагляду за реалізацією проєкту землеустрою, заносяться в журнал авторського нагляду за виконанням проєктів землеустрою. Порядок ведення журналу авторського нагляду за виконанням проєкту землеустрою встановлюється центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мамонов К. А. Територіальний розвиток використання земель регіону: напрями та особливості оцінки : монографія / К. А. Мамонов ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 403 с.
2. Mamonov K. Methodological approach to the integral assessment of the regional lands use territorial development / K. Mamonov // *Geodesy and Cartography*. – 2019. – Vol. 45. – № 3. – P. 110–115.
3. Третяк А. М. Теоретичні основи землеустрою / А. М. Третяк. – Київ : ІЗУУААН, 2002. – 152 с.
4. Третяк А. М. Землевпорядне проектування: теоретичні основи і територіальний землеустрій : навч. посіб. / А. М. Третяк. – Київ : ТОВ «ЦЗРУ», 2008. – 576 с.
5. Пілічева М. О. Земельно-кадастрові роботи : навч. посіб. / М. О. Пілічева, Т. В. Анопрієнко, Л. О. Маслій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 239 с.
6. Про землеустрій [Електрон. ресурс] : Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>, вільний (дата звернення: 14.01.2024). – Назва з екрана.
7. Грещук Г. І. Розвиток системи планування сталого використання та охорони сільськогосподарських земель [Електрон. ресурс] / Г. І. Грещук // *Агросвіт* : наук. фах. вид. – Електрон. текст. дані. – Дніпро : ТОВ «ДСК- центр», 2018. – Вип. 24. – С. 23–29. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/24_2018/5.pdf, вільний (дата звернення: 14.01.2024). – Назва з екрана.
8. Ботезат О. П. Зарубіжний досвід землекористування як крок до реалізації земельної реформи в Україні [Електрон. ресурс] / О. П. Ботезат // *Інвестиції: практика та досвід* : наук. фах. вид. – Електрон. текст. дані. – Миколаїв : ТОВ «ДСК-центр», 2016. – Вип. 24. – С. 116–119. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2016/26.pdf, вільний (дата звернення: 14.01.2024). – Назва з екрана.
9. Шипулін В. Д. Система земельного адміністрування: основи сучасної теорії : навч. посіб. / В. Д. Шипулін ; Харків. нац. ун-т міськ.

госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 225 с.

10. Куприянчик І. П. Інституційний підхід до планування розвитку системи землекористувань територій територіальних громад [Електрон. ресурс] / І. П. Куприянчик, Д. М. Мельник, В. А. Салюта // Інвестиції: практика та досвід : наук. фах. вид. – Електрон. текст. дані. – Миколаїв : ТОВ «ДСК- центр», 2018. – Вип. 16. – С. 25–30. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2018/7.pdf, вільний (дата звернення: 14.01.2024). – Назва з екрана.

11. Третяк А. М. Інституціональний розвиток землеустрою та землевпорядкування в Україні у період глобалізації [Електрон. ресурс] / А. М. Третяк, В. М. Третяк, Л. А. Гунько // Економіка та держава : наук. фах. вид. – Електрон. текст. дані. – Київ : ТОВ «Редакція журналу «Економіка та держава», 2022. – Вип. 2. – С. 19–25. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2022/6.pdf, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

12. Пілічева М. О. Сучасні тенденції у сферах геодезії, землеустрою, земельного кадастру та містобудування [Електрон. ресурс] / М. О. Пілічева, Т. В. Анопрієнко // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. – Електрон. текст. дані. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – Вип. 4 (164). – С. 136–143. – Серія «Технічні науки та архітектура». – Режим доступу: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/5832/5751>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

13. Земельний кодекс України [Електрон. ресурс] : офіц. текст : станом на 19 жовтня 2022 р. – [Електрон. текст. дані]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

14. Пілічева М. О. Аналіз змін технологічного процесу розробки та складових проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки [Електрон. ресурс] / М. О. Пілічева, Л. О. Маслій, І. Ю. Завада // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. – Електрон. текст. дані. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – Вип. 6 (166). – С. 123–129. – Серія «Технічні науки та архітектура». – Режим доступу: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/5878/5796>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

15. Про затвердження Інструкції з топографічного знімання у масштабах 1:5 000, 1:2 000, 1:1 000 та 1:500 (ГКНТА-2.04-02-98) [Електрон.

ресурс] : Наказ Головного управління геодезії, картографії та кадастру при Кабінеті Міністрів України від 9 квітня 1998 р. № 56. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0393-98#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

16. Про регулювання містобудівної діяльності [Електрон. ресурс] : Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3030-VI. – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

17. Концепція державної програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2030 року [Електрон. ресурс] / А. М. Третяк, В. М. Третяк, Ю. Л. Скляр, Н. О. Капінос, Н. А. Третяк // Агросвіт : наук. фах. вид. – Електрон. текст. дані. – Дніпро : ТОВ «ДСК-центр», 2020. – Вип. 19–20. – С. 24–31. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/19-20_2020/5.pdf, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

18. Про затвердження Порядку здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування земель [Електрон. ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 681. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2004-%D0%BF#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

19. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру [Електрон. ресурс] : офіційний сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://land.gov.ua/>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

20. Про Державний земельний кадастр [Електрон. ресурс] : Закон України від 07 липня 2011 р. № 3613-VI. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій [Електрон. ресурс] : Закон України від 09 липня 2022 р. № 2389-IX. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

22. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електрон.

ресурс] : Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157-VIII. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

23. Про охорону навколишнього природного середовища [Електрон. ресурс] : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>, вільний (дата звернення: 15.01.2024). – Назва з екрана.

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з навчальної дисципліни

«ЗЕМЛЕУСТРІЙ»

*(для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання зі спеціальності 193 – Геодезія та землеустрій,
освітньо-професійна програма «Геодезія, картографія та землеустрій»)*

Укладач **КАСЬЯНОВ** Володимир Володимирович

Відповідальний за випуск *К. А. Мамонов*
Редактор *М. О. Гаман*
Комп'ютерне верстання *В. В. Касьянов*

План 2024, поз. 31М

Підп. до друку 14.05.2024. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 1,8.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.